

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВНІ ШЛЯХИ РОЗВИТКУ АГРОПРОМИСЛОВОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ

Арапін Ю.М., здобувач наукового ступеня доктора філософії

A_I_H@i.ua

*Науковий керівник: Андрущенко І.Г., к.ю.н., професор
Національна академія внутрішніх справ*

Продовольча безпека країни є одним із пріоритетних напрямів державної політики переважної більшості країн світу.

Агропромисловий сектор України є однією з найважливіших ланок економічної системи країни. У сучасних умовах він розвивається в умовах високої енергетичної залежності, необхідності застосування широкого спектру агротехнічних прийомів, потреби у використанні сучасних енерго- та природозберігаючих технологій, пошуку нових методів меліорації та хімізації тощо. Виробнича база агропромислового сектору ґрунтується на розгалуженій інфраструктурній мережі та системі науково-дослідного забезпечення його розвитку.

Варто зазначити, що продукція вітчизняного агропромислового сектору є також експортно-орієнтованою.

Так, станом на 2020 рік найвагомішими складовими експорту продукції агропромислового сектору держави були зернові культури (43,3 %), олія (16,6 %) та насіння олійних культур (9,3 %).

Найбільша частка експорту продукції агропромислового сектору країни приходилася на країни: Китай, Єгипет, Туреччина, Індія, Нідерланди, Іспанія, Німеччина, Польща, Італія.

Зауважимо, що експорт зернових у 2019/2020 маркетинговому році сягнув 30,3 млн. т. – фактичні обсяги експорту зернових, зернобобових (з продуктами їх переробки) та борошна, з яких: пшениця – 14613 тис. т., кукурудза – 11417 тис. т., ячмінь – 3701 тис. т., борошно – 187,7 тис. т.

Під урожай 2021 року сільськогосподарськими підприємствами, на територіях одного з регіонів країни, було посіяно зернових культур на загальній площі 146 тис. га, що в структурі посівних площ складає 60,3 %. В зерновій групі посівів 33,4 % склали посівні площі озимої пшениці (48,7 тис. га), озимий ячмінь 3,4 % (4,9 тис. га) ярий ячмінь 7,3 % (10,7 тис. га), площі кукурудзи на зерно – 51,8 % (75,6 тис. га). Посівні площі технічних культур в загальному склали 85,8 тис. га,

або 35,4 % в структурі посівів урожаю 2021 року. Найбільшу частку в посівних площах технічних культурах займали посіви соняшника – 64,3 тис. га (74,9 %), значні площі були відведені під вирощування озимого ріпаку – 10 тис. га (11,7 %), сої – 8,2 тис. га (9,6 %) [1].

Слід підкреслити, що пріоритетність розвитку агропромислового сектору України та його провідних галузей дає можливість забезпечити населення продовольчими товарами, промисловість – сировиною, а зовнішню торгівлю – експортними товарами. Все це в кінцевому варіанті призводить до збільшення надходжень валютної виручки, зростання доходів державного та місцевих бюджетів, зменшення рівня безробіття, а також підвищення авторитету України на міжнародній арені.

У цьому зв'язку варто наголосити, що перспективними шляхами розвитку агропромислового сектору України мають стати:

- збалансовані та взаємозв'язані структурні перебудови всіх галузей економіки країни;
- запровадження у виробництво новітніх досягнень науково-технічного прогресу;
- використання світового досвіду виробництва сільськогосподарської продукції;
- впровадження ринкових методів господарювання, зокрема менеджменту та маркетингу в агропромисловій сфері.

Тож майбутній розвиток сільськогосподарської продукції в Україні має відбуватися згідно з концепцією екологічного ресурсозберігаючого сільського господарства, що відповідає цілям збереження і відтворення природних ресурсів. Оцінка перспектив такого розвитку повинна здійснюватися з урахуванням національних інтересів України щодо забезпечення продовольчої безпеки свого населення, а також вимог міжнародних документів, до виконання яких Україна вже приєдналася чи має такий намір у найближчій перспективі.

Також до напрямів підвищення ролі агропромислового сектору в структурі економіки країни також можна віднести:

- поглиблення відносин власності на землю та запровадження дієвих механізмів реалізації права на власність;
- підтримка діяльності сільськогосподарських підприємств;
- реструктуризація та кооперація підприємств, що займаються переробкою сільськогосподарської продукції;
- державне регулювання агропромислового сектору із

застосуванням цінових важелів, фінансово-кредитної та податкової систем;

– розвиток ринків сільськогосподарської продукції, матеріально-технічних ресурсів та послуг;

– інтенсифікація та диверсифікація зовнішньоекономічної діяльності тощо [2, с. 7].

Актуальними кроками до розв'язання сучасних проблем в агропромисловому секторі держави також є:

– розробка державою програми з підтримка фермерства, хмелярства, садівництва, виноградарства, ягідництва, галузі тваринництва;

– підтримка в технічному переоснащенні агропромислового комплексу;

– зниження відсоткових ставок за кредитами;

– фінансова підтримка підприємств агропромислового комплексу за рахунок коштів місцевих бюджетів;

– фінансово-кредитне забезпечення комплексу осінньо-польових робіт тощо.

Варто також вказати, що на національні особливості продовольчої безпеки як складової економічної незалежності держави, мають вплив і загрози, що виникають внаслідок системних зрушень. До таких загроз можна віднести:

– недосконалість системи контролю якості;

– зниження купівельної спроможності населення;

– незбалансоване споживання населенням продуктів харчування;

– зростання цін на сільськогосподарську продукцію;

– відсутність нормативного регулювання на рівні держави внутрішнього балансу продовольчого зерна тощо.

Водночас до основних чинників, що є спонукальним мотивом подальшого розвитку агропромислового сектору в Україні є:

– нерозвиненість системи закупівлі, зберігання, первинної та глибокої переробки, реалізації сільськогосподарської продукції;

– недосконалість економічних відносин між виробниками та переробниками сировини, постачальниками засобів виробництва та каналами розподілу продукції, що призводить до збільшення кількості посередницьких структур та їх частки у розподілі доходів;

– диспаритет цін (низькі закупівельні ціни на сільськогосподарську сировину, що не покривають витрати та не

стимулюють підвищення обсягів виробництва продукції;

- високі ціни на паливно-мастильні матеріали, сільськогосподарську техніку, добрива тощо;
- низька якість сільськогосподарської сировини;
- роздробленість, незначні розміри фермерських та приватних господарств, низький рівень їх прибутковості;
- значна частка приватних домогосподарств (більше 50 %) у виробництві продукції сільського господарства.

Насамкінець зауважимо, що подолання негативних тенденцій в агропромисловому комплексі держави та прискорення його розвитку, буде сприяти підвищенню його рентабельності, зниження рівня невизначеності в постачанні та збуті, формування стабільної сировинної зони, налагодження взаємовигідних відносин між виробниками сировини та переробними галузями, концентрації виробничих потужностей, відновлення та розширення ринків збуту продукції, зростання рівня конкуренції, внаслідок зниження вимог до вхідних бар'єрів галузі тощо [3].

Підвищення якості управління в агропромисловому комплексі країні сприятиме досягненню високого рівня самозабезпечення населення продовольством, диверсифікації експорту, зниження частки сировинної продукції та збільшення частки переробленої, освоєння зовнішніх ринків новими видами продукції, а також дозволить реалізувати концепцію екологічного ресурсозберігаючого сільського господарства та збереження національних природних ресурсів у довгостроковій перспективі.

Література.

1. Агропромисловий розвиток та природні ресурси: [сайт]. URL: <https://uman-rda.gov.ua/silke-gospodarstvo-13-54-39-16-08-2017/>.
2. Аграрна реформа в Україні (соціологічна діагностика) [Текст] / М. Баланівський [та ін.] ; заг. ред. В. Тарасенко ; НАН України, Ін-т соціології. К. : ІС НАН України, 2007. 576 с.
3. Скопенко Н. С. Основні напрями подолання негативних тенденцій розвитку АПК України: [сайт]. URL: <https://file:///C:/Users/Admin/Downloads/alexi,+294-1132-1-CE.pdf>.